

طراحی الگوی دیپلماسی فوتبال ایران بر اساس نظریه زمینه‌ای

داوود نوری^۱

بهرام قدیمی^۲

معصومه شجاعی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۳/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۴/۲۷

هدف از این پژوهش، طراحی الگوی دیپلماسی فوتبال در ایران بود که با به کارگیری نظریه زمینه‌ای و از طریق مصاحبه با ۲۳ نفر از مدیران، صاحب‌نظران، اساتید هیات علمی، کارشناسان قانونگذاری و دستگاه دیپلماسی و فعالان حوزه رسانه- که به روش گلوله برفی و انتخاب خبرگان با حداکثر نوسان انتخاب شدند- به اجرا در آمد. داده‌های حاصل طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخاب از طریق نرم افزار ۱۰ Nvivo تحلیل شد. یافته‌ها، در سه مرحله کدگذاری، و مقوله‌های اصلی و فرعی دیپلماسی فوتبال شناسایی و به یکدیگر مرتبط شدند که عبارت اند از: شرایط علی (ماهیت فوتبال، عوامل ساختاری، سیاست‌های فرهنگی، سیاست‌های بین‌المللی، سیاست‌های مدیریتی، سیاست‌های رسانه‌ای، سیاست‌های ورزش حرفه‌ای)؛ شرایط زمینه‌ای (عوامل اقتصادی، عوامل مرتبط با دولت و سیاست، عوامل فرهنگی و اجتماعی، معیارهای سنجش و سیاست‌های مرتبط با فیفا)؛ راهبردها (اقدامات بین‌المللی، اقدامات ساختاری، اقدامات فرهنگی و اجتماعی، اقدامات مرتبط با تیم‌های اعزامی، اقدامات تجاری و اقتصادی) و پیامدها (منزلت و پرستیژ بین‌المللی، توسعه صلح و دوستی، انزواگریزی، هویت ملی و همگرایی، و توسعه گردشگری ورزشی، توان افزایی و ارتقای مهارت). در پایان نیز پارادایم و الگوی نظری نهایی دیپلماسی فوتبال شکل گرفت.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی جامعه‌شناسی ورزش، گروه جامعه‌شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران. ایران

۲. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی. تهران. ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: ghadimi.bahram@srbiau.ac.ir

۳. دانشیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه الزهراء، تهران. ایران

در نتیجه می توان گفت که دیپلماسی فوتبال در ایران، با توجه به محدودیت‌های پیش‌روی آن که تحت تأثیر شرایط گوناگون ایجاد شده است، تا رسیدن به وضعیت مطلوب و مورد انتظار فاصله دارد. بنابراین، بکارگیری برخی راهبردها در رسیدن به وضعیت مطلوب موثر خواهد بود و می‌تواند تا حدودی پیامدهای مطلوبی را برای دیپلماسی فوتبال به ارمغان آورد.

واژگان کلیدی: فوتبال، دیپلماسی، دیپلماسی فوتبال، فیفا و روش نظریه زمینه‌ای

مقدمه

امروزه فوتبال به بخشی از زندگی جوامع تبدیل شده است و به نوعی دنیای مدرن بدون فوتبال امکان‌پذیر نیست. این ورزش نقش مهمی در اقتصاد و در توسعه جوامع دارد و حتی می‌تواند بازنمودی از فرهنگ جوامع باشد. از این رو می‌توان گفت جام جهانی فوتبال فرصتی مناسب را در اختیار کشورها قرار داده تا بتوانند از دیپلماسی عمومی بهره ببرند و فرهنگ و ارزش‌های خود را در عرصه‌ای گسترده نشان دهند. به تعبیری می‌توان گفت فوتبال امری جهانی است و توانسته زبان جهانی مشترکی به وجود آورد. فوتبال چیزی را محقق کرده است که فرگه و راسل^۱ - اصحاب حلقه وین- و بسیاری از فیلسوفان تحلیلی سودای تحقق آن را داشته‌اند. امروز جهان فوتبال، محل آمد و شد بازیکنانی با زبان‌ها، رنگ‌ها، مذاهب، ملیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف شده است (عالم ۱۳۷۹، ۱۵۵)، اما همه در یک زبان و یک هدف مشترک‌اند و آن فوتبال است. در دنیای فوتبال، گویی همه مرزبندی‌های دروغین و قرار دادن نژادی، زبانی، قومیتی، طبقاتی فرو می‌ریزد. فوتبال را درست مثل بسیاری از پدیدارهای مدرن مثل تکنولوژی (فناوری)، رسانه و ... با هیچ نیرویی نمی‌توان از جهان حذف کرد، چرا که هر پدیداری در این جهان با یک کلیت شبکه‌ای مرتبط است. در نتیجه با استفاده از دیپلماسی فوتبال می‌توان گره‌های ناگشوده بسیاری را در جهت کسب منافع ملی کشورها و ملت‌ها باز کرد.

دیپلماسی در روزگار ما نیازمند چشم‌انداز و دیدگاه‌هایی است که برپایه آن‌ها بیش از هر چیز باید ارتباط میان ویژگی هر دوره با نیاز انسان به مفاهیمی همچون صلح، انسان دوستی، امنیت جهانی، آزادی، دموکراسی و تعامل دولت‌ها با یکدیگر را مورد نظر قرار دهد. به همین دلیل دیپلماسی یکی از ابزارهایی است که می‌تواند راهگشا باشد و فضایی ایجاد نماید تا هر کشوری بسته به سهم و بزرگی خود جایگاه مناسبی را در تأمین منافع انسان‌ها به دست آورد. بدیهی است که دیپلماسی همراه با دگرگونی‌های گوناگون، شکل عوض می‌کند و متناسب با اندیشه و فکر هر عصر می‌تواند برای ایجاد ارتباطی درست، منطقی و مبتنی بر اصول و مفاهیم انسان دوستانه بین کشورها- به بیانی دیگر، برای زندگی صلح آمیز انسان‌ها در کنار- هم مورد استفاده قرار گیرد (بیژنی ۱۳۸۴، ۱۲۹).

۱ . Fergeh and Rasel

بدیهی است فوتبال به عنوان یک ورزش محبوب و فراگیر، یکی از جلوه‌های جهانی مقدمات آشنایی و افزایش آگاهی اعضا از اهداف مشترک ملی و اجتماعی را فراهم می‌کند و در عین حال به ایجاد ارتباطات هماهنگ بین اعضا و گروه‌های مختلف همانند تماشاگران و مردم یک کشور می‌انجامد. از سویی فوتبال به عنوان یکی از پدیده‌های جدید عرصه بین‌الملل و دیپلماسی فوتبال به مثابه یکی از شاخه‌های نوین دیپلماسی عمومی نقش بسزایی در توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... هر کشور دارد.

با وجود این، انگیزه دولت‌ها برای حمایت از ورزش جهت موفقیت یک کشور در زمینه‌های ورزشی می‌تواند برای آن کشور در عرصه بین‌المللی اعتبار و حیثیت ایجاد کند (هولی هان ۱۳۸۵، ۳۸). به همین دلیل رسیدن به پرستیژ بین‌المللی به معنای احترام و منزلت دولت‌ها در جامعه بین‌المللی وابسته به قدرت ملی کشورها می‌باشد. به هر حال آشکار است که قدرت، پرستیژ می‌آورد و البته موفقیت دولت‌ها در زمینه‌های مختلف می‌تواند تأثیر زیادی بر افزایش اعتبار آن‌ها داشته باشد. از این زمینه‌ها می‌توان به موفقیت کشورها در صحنه رقابت‌های ورزشی مانند المپیک یا آوردگاه‌های جهانی رشته‌های مختلف به ویژه فوتبال اشاره کرد. به همین علت کشورها با برنامه‌ریزی‌های طولانی مدت و هزینه‌های زیاد تلاش می‌کنند به کسب مدال و رکوردهایی در جهان برسند (زرگر ۱۳۹۴، ۱۱-۱۰).

در این راستا، بسیاری از مطالعات صورت گرفته نشان دهنده اهمیت فوتبال در موضوعات مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و سیاسی است. براین اساس، بونیفیس^۱ (۲۰۱۲) درباره فوتبال به عنوان یک عامل در سیاست بین‌الملل می‌گوید: «امروزه در پرتو جهانی شدن، فوتبال به منحصر به فردترین پدیده جهانی تبدیل شده است و حتی از پدیده‌هایی چون دموکراسی و اقتصاد بازار که گفته می‌شود بدون مرز هستند، نیز فراتر رفته است. اگرچه از آغاز جام جهانی فوتبال در سال ۱۹۳۰ فوتبال به منزله پدیده جهانی مطرح بوده است، اما در چند دهه اخیر با رشد فنآوری‌های اطلاعات و در نتیجه جهانی‌تر و فراگیرتر شدن تأثیر عمیقی بر مردم جهان برجا گذاشته و فوتبال را به پدیده‌ای کاملاً جهانی تبدیل کرده است». همچنین جامعه شناس ایرانی، آزاد ارمکی (۱۳۸۱) در پژوهش خود اذعان دارد که فراگیرترین عرصه بروز رقابت‌های مسالمت آمیز ورزشی، در مسابقات جام جهانی فوتبال بروز می‌یابد. هرچند در جام جهانی، ملت‌های جهان با هم هم‌بازی می‌شوند و از این

۱. Boniface

طریق، آشنایی میان فرهنگ‌ها صورت می‌گیرد و صلح و دوستی تقویت می‌شود، اما مرزهای میان ملت‌ها، در فضای مسالمت آمیز و دوستانه به شکل بارزی برجسته می‌شود و تأکید بر تعلقات ملی و تمایزات بین ملت‌ها پذیرفته شده و تأیید می‌گردد. از این منظر، فوتبال، کارکردی آموزشی «برای یاد دادن قواعد زندگی اجتماعی و شیوه‌های سازگاری با جامعه و مرزبندی مرسوم» پیدا کرده است.

امروزه، به فوتبال به عنوان یکی از مهم‌ترین رشته‌های ورزشی دیگر تنها به عنوان ورزش نگاه نمی‌شود، بلکه آن امری را فرهنگی - اجتماعی می‌دانند؛ به طوری که در سال‌های گذشته روند افزایش ورزشگاه‌ها و باشگاه‌های ورزشی و اختصاص بودجه کشوری برای ایجاد امکانات و شرایط ورزشی نشان از توجه به ورزش فوتبال است. بدین جهت، باید از مزایا و فرصت‌هایی که از رویدادهای ورزشی گوناگون به دست می‌آید، براساس برنامه مدون و مشخص برای پیشبرد منافع ملی بهره برد و در عرصه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی برای توسعه روابط بین‌المللی و ترویج ارزش‌های ایرانی - اسلامی استفاده کرد.

به دلیل فراگیری و محبوبیت فوتبال، تأثیرگذاری آن برافکار عمومی غیرقابل انکار است و بدین سان انتظار می‌رود که بر دیپلماسی عمومی نیز تأثیرگذار باشد. به نظر می‌رسد در استراتژی‌های دستگاه دیپلماسی، ورزش به ویژه فوتبال هنوز به عنوان یک ابزار ارزشمند برای توسعه دیپلماسی عمومی مورد کم توجهی واقع شده است و از اهدافی شفاف، برنامه و ساختار مناسب و شایسته برخوردار نیست و از ظرفیت‌های ورزشی موجود در توسعه ارتباطات بین‌المللی و دیپلماسی عمومی استفاده لازم انجام نمی‌شود - آنچه تاکنون انجام شده بیشتر از روی علائق و سلیقه‌های شخصی برخی از افراد بوده است.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی پیرامون نقش بین‌المللی ورزش صورت گرفته است؛ مانند کاوتسوس^۱ (۲۰۱۰) که میزبانی یک رویداد بزرگ ورزشی را سبب افزایش میزان شادی و نشاط در جامعه می‌داند. دی بوچرو همکاران^۲ (۲۰۰۹) تأثیر ورزش قهرمانی بر غرور ملی، اعتبار بین‌المللی را خاطر نشان می‌کنند. وینستلی^۳ (۲۰۱۰) ورزش را منبع طبیعی منزلت‌یابی می‌داند. جیم و کروگر^۴ (۱۹۹۹) ورزش را به عنوان یک ابزار شناسایی بین‌المللی و کسب

۱ . Kavetsos

۲ . De Bosscher, Bottenburg, Shibi & Bingham

۳ . Winstanley

۴ . Jame, Riordan. Arnd, Kruger

منزلت کشورها در جامعه بین‌الملل می‌دانند. مرکل^۱ (۲۰۰۸) اذعان دارد که دیپلماسی ورزشی باعث تنش زدایی می‌شود. لوی و داگلاس^۲ (۲۰۰۴) در پژوهش خود به نقش موثر فوتبال در توسعه صلح جهانی اشاره کرده‌اند. نات، سوات و ویزر^۳ (۲۰۱۵) به آثار مثبت فوتبال شامل غرور ملی، افزایش وجهه کشور، توسعه ورزش، انسجام و وحدت و توسعه زیرساخت می‌پردازند. ویس^۴ (۱۳۸۹) به گفتمان در ورزش و تونیس^۵ (۱۹۴۱) به موضوع وفاق اجتماعی (نصیری و بخشی ۱۳۹۱، ۱۹) اشاره می‌کند. فرنکین^۶ (۱۹۶۳) عقیده داشت که ورزش در تقویت صلح جهانی و تفاهم بین‌المللی نقش دارد (انورالخولی ۱۳۸۱، ۷۳-۷۲). زیمل^۷، طرفدار نظریه جامعه‌شناسی صوری^۸ (کوزر ۱۳۸۳، ۲۵۰) معتقد است که در روابط و مناسبات اجتماعی است که بحث و گفت‌وگو می‌گردد (نراقی ۱۳۸۸، ۱۳۷). چلادوری^۹ (۱۹۸۴) در پژوهش خود بیان می‌کند که مریبان علاوه بر اجرای مهارت‌های ورزشی، باید به مهارت‌های روانی افراد و تیم توجه کنند. مورای^{۱۰} (۲۰۱۱) ورزش را بخش مهمی از زندگی مدرن می‌داند. کیم^{۱۱} (۲۰۰۱) بیان می‌کند که ورزش و سیاست بر یکدیگر تأثیر دارند. اِدن^{۱۲} (۲۰۱۳) تأثیر فوتبال بر اشتغال، گردشگری و اقتصاد را خاطر نشان می‌کند. آزاد ارمکی (۱۳۸۱) به تأثیرات جام جهانی فوتبال بر توسعه صلح و دوستی، پذیرش تمایز و تعلقات ملت‌ها اشاره می‌کند. همه این موارد نشان از اهمیت این موضوع به عنوان یکی از فعالیت‌های پژوهشگران می‌باشد. به همین منظور کشورها از فوتبال برای تعاملات دیپلماتیک خود استفاده می‌کنند، با این حال گاهی هم اتفاق می‌افتد که کشورها از روابط سیاسی خود برای این ورزش بهره گیرند.

بنابراین، باتوجه به کمبود پژوهش‌های انجام شده در داخل و کم توجهی به بحث دیپلماسی فوتبال، در این پژوهش سعی شده است به جایگاه و نقش فوتبال در پیشبرد اهداف و منافع ملی پرداخته شود. از این‌رو، در این جا به دنبال طراحی الگوی دیپلماسی فوتبال ایران هستیم تا به این وسیله بتوانیم از ظرفیت این ورزش

-
- ۱ . Merkel
 - ۲ . Loy and Douglas
 - ۳ . Knott, Swart, Visser,
 - ۴ . Veiß
 - ۵ . Tonnies
 - ۶ . Frenkin
 - ۷ . Simmel
 - ۸ . Formal Sociology
 - ۹ . Chelladurai
 - ۱۰ . Murray
 - ۱۱ . Kim
 - ۱۲ . Eden

پرطرفدار و جوان پسند کشورمان بیشترین بهره را ببریم. پژوهشگر در این تحقیق قصد دارد تا ضمن تبیین جایگاه ورزش فوتبال در توسعه تعاملات جامعه‌ی جهانی، الگوی شکل دهنده دیپلماسی فوتبال را شناسایی و توجه تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران سیاسی ایران را به مقوله فوتبال به عنوان ابزاری دیپلماتیک جلب کند. نظر به این‌که تاکنون هیچ پژوهشی درباره تعامل میان دیپلماسی و فوتبال انجام نشده است و پژوهش‌های انگشت شماری هم که انجام شده درباره دیپلماسی ورزش به صورت کلی بوده است، پژوهش حاضر سعی کرده با بررسی وضعیت دیپلماسی فوتبال در ایران به ارایه یک الگوی نظری یا حداقل یک راهکار کاربردی بپردازد.

سؤالات پژوهش

آنچه در این پژوهش بررسی می‌کنیم با استفاده از مطالعه کیفی است. به همین دلیل به جای ارائه فرضیه، سؤالات پژوهش را در این جا طرح می‌نماییم. این پژوهش پدیده دیپلماسی فوتبال در ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. بنابراین این سؤال مطرح می‌شود که چه اقداماتی را می‌توان برای ارتقای دیپلماسی فوتبال جمهوری اسلامی ایران انجام داد؟ به عبارت دیگر، سؤال اساسی در این پژوهش این است که چگونه دیپلماسی فوتبال می‌تواند کارآمد باشد؟

این پژوهش، در پی یافتن پاسخ سؤالات زیر است:

۱. الگوی دیپلماسی فوتبال در جمهوری اسلامی چگونه است؟
۲. ابعاد سازه دیپلماسی فوتبال در ایران کدام اند؟
۳. وضعیت موجود دیپلماسی فوتبال در ایران چگونه است؟
۴. علل کارآمدی یا ناکارآمدی دیپلماسی فوتبال در ایران کدام اند؟
۵. پیامدهای استفاده یا عدم استفاده از دیپلماسی فوتبال در ایران کدام اند؟
۶. استراتژی‌های مؤثر استفاده از دیپلماسی فوتبال در ایران کدام اند؟

چارچوب مفهومی

باتوجه به تفاوت های پارادایمی دو روش تحقیق کمی و کیفی، در بررسی های کیفی به جای استفاده از چهارچوب نظری، از چهارچوب مفهومی جهت استخراج سؤال یا سؤالات تحقیق استفاده می‌شود. چهارچوب مفهومی، مجموعه مفاهیم به هم مرتبطی را شامل می‌شود که بر مفاهیم و تم‌های عمده مورد مطالعه تمرکز دارد

و آنها را در قالب یک نظام منسجم و مرتبط معنایی به همدیگر پیوند می‌دهد (محمدپور ۱۳۹۲، ۲۹۰). در این پژوهش از رویکردهای کارکردگرایی و کنش متقابل نمادین برای تدوین چهارچوب مفهومی استفاده شده است.

دیدگاه کارکردگرایی

کارکردگرایان باتوجه به ارتباط متقابل ورزش به عنوان یک نهاد اجتماعی^۱ با سایر نهادهای اجتماعی (کرایب ۱۳۹۱، ۵۷) مانند خانواده، مذهب، آموزش و پرورش، نهادهای اقتصادی و سیاسی (سیف‌اللهی ۱۳۷۳، ۱۳۹) و حتی رسانه‌های گروهی سعی در تحلیل ابعاد اجتماعی ورزش در سطوح مختلف دارند. از نظر کارکردگرایان مهم‌ترین نقش ورزش در جامعه، کمک به سلامت و بقای افراد، جامعه‌پذیری و انتقال ارزش‌ها، قوانین، منزلت (ریترز ۱۳۷۹، ۱۳۵) همبستگی گروهی (شویت^۲ ۲۰۰۰، ۲۲)، یگانگی اجتماعی (نیک‌گهر ۱۳۷۱، ۳۶۶) در سطوح ملی و بین‌المللی و تمامی مواردی است که به حفظ نظام کمک می‌انجامد.

مکتب کنش متقابل نمادین

ارزش‌های نمادین مانند شکست و پیروزی، روحیه و اخلاق ورزشکاری، فعالیت تیمی، ارزش‌های تیمی، هنجارها، تشریفات، تشویق‌ها، نشانه‌ها و علائم، بازی‌ها (آزادارمکی ۱۳۸۳، ۲۴۱)، آمارها و واکنش‌های مربوط به شکست و پیروزی، نمایش دادن (جلائی پور و جمالی ۱۳۸۷، ۱۶۲) در عرصه فوتبال جملگی دلایل قانع‌کننده‌ای برای جلب حمایت تحلیل‌گران این مکتب به شمار می‌روند. از سویی برخی از نظریه پردازان معتقدند که بازی‌ها و رقابت‌های ورزشی به عرصه منافع طلبی ملت‌ها و دولت‌ها و تظاهرات ایدئولوژیک بدل می‌شود. مانند ورزش القاکننده روحیه سرمایه‌داری در جامعه است (ادیبی و انصاری ۱۳۸۷، ۱۳۴) یا در جامعه سرمایه‌داری ورزش درگیر بازی‌ها و رقابت‌های سیاسی، نظم‌نوینی مبتنی بر سرمایه‌داری جهانی (دیلینی ۱۳۸۷، ۱۳۶) می‌شود.

روشن‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش کیفی^۳ و برای درک و تبیین پدیده‌های اجتماعی به دست آمده از داده‌ها از مصاحبه‌ها، مستندات، مشاهده‌ها و ... استفاده شد (مارشال و راس من ۱۳۸۱، ۱۰۹). به منظور اجرای پژوهش، مرحله اول به

۱. Social Institution

۲. Schuyt

۳. Qualitative Research

صورت کتابخانه‌ای انجام شد و اقدام به توصیف و تحلیل پژوهش‌های مرتبط (طیبی و دیگران ۱۳۹۵، ۱۴۵) با دیپلماسی فوتبال گردید. تحلیل‌های انجام شده توسط محقق برای تفسیر و سازمان دادن داده‌ها در مرحله اول منجر به ارتقای دانش و نیز تدوین راهنمای مصاحبه‌ها (اشتراوس و کوربین ۱۳۹۵، ۳۳) شد. در مرحله دوم (مصاحبه‌های کیفی)، برای ساخت الگوی پیشنهادی پژوهش (کیوی و کامپنهود ۱۳۹۰، ۶۸) از نظریه زمینه‌ای (گرند تئوری)^۱ به عنوان راهبردی برای تحقیق کیفی (ادواردس و اسکینر ۱۳۹۲، ۴۰۴) استفاده گردید. بعد از مرور پیشینه و ادبیات تحقیق، پژوهشگر به مصاحبه‌های هدفمند با جامعه هدف، افراد آگاه به موضوع و صاحب‌نظران پس از انجام ۲۳ مصاحبه در زمینه تحقیق پرداخت که اشباع نظری حاصل شد. سپس تحلیل داده‌ها حین مصاحبه که شامل کدگذاری باز^۲، محوری^۳ و گزینشی^۴ (محمدی ۱۳۹۰، ۱۰۷) از طریق نرم افزار ۱۰ Nvivo انجام پذیرفت. پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده سازی تحلیلی خط به خط متن، کلمات کلیدی و عباراتی که با نظر پاسخ دهندگان مرتبط بودند، شناسایی و از طریق نرم افزار کدگذاری باز صورت گرفت. در کدگذاری محوری مقولات و مفاهیم به دست آمده از مرحله کدگذاری باز باهم مقایسه، ترکیب و ادغام، تقلیل و تلخیص و با خلاقیت فکری و انتزاعی کنار هم قرار گرفت و در نهایت تلخیص و نتیجه‌گیری از یافته‌ها تا شناسایی فهرست نهایی ابعاد و عوامل مرتبط (طالب ۱۳۹۰، ۴۲۶) با دیپلماسی فوتبال انجام شد و در نهایت الگوی فرایندی تحقیق مشخص گردید.

یافته های پژوهش

هدف عمده در روش تحقیق کیفی، توصیف واقعیت مورد بررسی است. دستیابی به این توصیف نیازمند فنونی است که به کمک آن بتوان داده های گردآوری شده را ساماندهی، تنظیم و تحلیل کرد و به ارائه نظریه مبتنی بر واقعیات و داده ها دست یافت. این نوع نظریه را نظریه زمینه ای می نامند (فلیک ۱۳۹۱، ۲۴۵). در نظریه زمینه ای، از سه مرحله کدبندی برای تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود. در کدبندی باز می‌توان داده‌ها را سطر به سطر به صورت یا پاراگرافی کدبندی و مفهوم بندی کرد. در مرحله بعد، این مفاهیم کنار یکدیگر گذاشته می‌شوند و

۱. Grounded Theory

۲. Open coding

۳. Axial coding

۴. Selective coding

براساس اشتراکات، تشابهات یا هم پوشی معنایی به صورت مقوله محوری در می‌آیند و در نهایت مقولات عمده انتخاب می‌شود.

پس از کدگذاری باز با برقرار پیوند بین مقولات، به شیوه‌های جدیدی اطلاعات با یکدیگر ربط می‌یابند. این کار با استفاده از یک پارادایم (مدل الگویی یا سرمشق) که متضمن شرایط، محتوا و راهبردهای (استراتژی‌های) کنش/کنش متقابل و پیامدهاست، صورت می‌گیرد (استراوس و کوربین ۱۳۸۵، ۹۷).

براساس تحلیل مصاحبه‌های انجام شده هفت مقوله به عنوان شرایط علی شناسایی شد که باعث ایجاد یا توسعه وضعیت موجود دیپلماسی فوتبال شده است: (۱) ماهیت فوتبال؛ (۲) عوامل ساختاری؛ (۳) سیاست‌های فرهنگی؛ (۴) سیاست‌های بین‌المللی؛ (۵) سیاست‌های مدیریتی؛ (۶) سیاست‌های رسانه‌ای و (۷) سیاست‌های ورزش حرفه‌ای.

جدول ۱: شرایط علی استخراج شده از داده‌ها

کد انتخابی	کد محوری	مفاهیم
شرایط علی	ماهیت فوتبال	کم هزینه بودن
		جهانی شدن فوتبال
		فوتبال به عنوان یک صنعت رقابتی
		جذابیت فوتبال و تعداد بالای هواداران
	عوامل ساختاری	ناتوانی در استفاده از دیپلماسی فوتبال برای منافع ملی
		قائم به فرد بودن انجام مقوله دیپلماسی فوتبال
		فقدان اعتماد حاکمیت به فدراسیون
		دولتی بودن فوتبال
	سیاست‌های فرهنگی	غلبه دیدگاه نتیجه‌گرایی نزد مسئولان تراز اول کشور
		مشکلات فرهنگی برای میزبانی رویدادها
		ترس از ایجاد شوک فرهنگی
		توجه به عناصر فرهنگی ایرانی در رویدادها
		اثرات رفتار نخبگان ورزشی و ورزشکاران بر جامعه
		توجه به فرهنگ سازی به عنوان پیش نیاز دیپلماسی
		غلبه سنت فرهنگ شفاهی

مفاهیم	کد محوری	کد انتخابی
اتخاذ راهبرد مشخص در منطقه و مجامع بین المللی	سیاست های بین المللی	
هدف گذاری برای حضور در رویدادها		
استفاده از فوتبال به مثابه قدرت نرم		
قرار دادن دیپلماسی فوتبال در اولویت سیاست خارجی		
فوتبال به عنوان کانال و فرصت ایجاد ارتباط		
ریسک پذیری مدیران	سیاست های مدیریتی	
داشتن قدرت چانه زنی		
توانایی در ارتباطات بین المللی		
ثبات مدیریتی در فوتبال		
حمایت لازم از نخبگان ورزشی		
متخصص و آشنا با ورزش جهانی		
عملکرد علمی قابل قبول و سلیقه ای عمل نکردن		
ارتقای آگاهی مردم درباره دیپلماسی فوتبال	سیاست های رسانه ای	
استفاده صحیح و کارآمد از رسانه		
ضرورت همراهی رسانه ملی و دستگاه دیپلماسی		
بهره گیری از تجارب باشگاه های موفق دنیا		
تقویت پورتال دستگاه دیپلماسی		
تولید فیلم های مستند و مستندسازی تجارب کسب شده از رویدادها		
ضرورت بروز بودن اطلاعات		
استعدادیابی و تربیت و پرورش استعداد	سیاست های ورزش حرفه ای	
رویکرد علمی به مسائل فوتبال		
انتقال تجارب به نسل آینده		
تقویت تفکر حرفه ای در باشگاه داری		
حضور اثر بخش باشگاه ها در موضوع دیپلماسی		

براساس تحلیل نظرات شرکت کنندگان در این پژوهش، پنج مقوله به عنوان شرایط زمینه‌ای دیپلماسی فوتبال به دست آمد: ۱) عوامل اقتصادی؛ ۲) عوامل مرتبط با دولت و سیاست؛ ۳) عوامل فرهنگی - اجتماعی؛ ۴) معیارهای سنجش و ۵) سیاست‌های مرتبط با فیفا.

جدول ۲: شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر استخراج شده از داده‌ها

کد انتخابی	کد محوری	مفاهیم
شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر	عوامل اقتصادی	بودجه فوتبال در کشور
		دولتی بودن ساختار اقتصاد کشور
		استفاده از صنعت فوتبال
		استفاده از رویدادهای فوتبالی برای توسعه اقتصادی
		توجه به شیوه‌های مختلف و جدید درآمدزایی
	عوامل مرتبط با دولت و سیاست	نگرانی دولت در مورد هدایت جریان‌های سیاسی در فوتبال
		تلاش دولت برای کسب میزبانی رویدادها
		نگاه حیات خلوت گونه به فوتبال
		ترجیح انتصاب مدیران سیاسی در رأس فوتبال
		پیام تبریک مسئولان تراز اول برای قهرمانی‌ها
	عوامل اجتماعی و فرهنگی	تفاوت سیاست دولت‌ها و دوگانگی در قبال دیپلماسی فوتبال
		اهمیت سلامت جسم و روان شهروندان
		کمک به تسکین اجتماعی
		افزایش رضایت از زندگی
		جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی
	عوامل حقوقی و قانونی	حضور در رویداد به عنوان پیام آور سلامتی
		اساسنامه مستقل فدراسیون فوتبال
		وجود شورای عالی ورزش
		انحصار صدا و سیما
		حق پخش تلویزیونی
معیارهای سنجش	توجه به فوتبال در برنامه‌های توسعه پنج ساله	
	وجود واکنش خارجی بجای سیاست خارجی	

وجود عناصر مداخله‌گر در سیاست خارجی		
فعال نبودن بازیگران دیپلماسی فوتبال		
نبود فهم مشترک از دیپلماسی در بین اهالی فوتبال		
پذیرش صرفاً در سطح فردی و عدم پذیرش ساختاری		
وجود تعداد اندک شمار ورزشکاران در تیم‌های خارجی		
اعزام افراد غیرمرتبط به رویدادها		
استفاده حداقلی از دیپلماسی فوتبال		
فعال نبودن مرکز دیپلماسی عمومی		
ایدئولوژی محوری		
تورم قوانین و توصیه نامه‌ها و پیشنهادات و برنامه		
تبعض در اهمیت به رشته‌های ورزشی توسط دستگاه دیپلماسی		
دخالت فیفا در امور فدراسیون‌ها	سیاست‌های فیفا	
سختگیری در دادن میزبانی‌ها		
توجه به تفاوت‌های فرهنگی و سیاسی کشورها توسط فیفا		
ایجاد سلطه بر دیگران		

براساس تحلیل مصاحبه‌های انجام شده، دستیابی به وضعیت مطلوب دیپلماسی فوتبال نیازمند به کارگیری راهبردها در پنج مقوله زیر است: (۱) اقدامات بین‌المللی؛ (۲) اقدامات ساختاری؛ (۳) اقدامات فرهنگی - اجتماعی؛ (۴) اقدامات مرتبط با تیم‌های اعزامی و (۵) اقدامات تجاری و اقتصادی.

جدول ۳: راهبردهای استخراج شده از داده‌ها

مفاهیم	کد محوری	کد انتخابی
اثرگذاری مثبت از طریق شرکت و میزبانی رویدادها	اقدامات بین‌المللی	راهبردها
داشتن متحد استراتژیک در قاره و جهان		
رایزنی و برگزاری میهمانی‌ها، لابی برای کسب کرسی‌ها		
تسهیل ارتباط مدیران فدراسیون با طرف‌های خارجی		
استفاده از فوتبال به عنوان ابزار شروع گفتگو		
توجه مقامات کشور برای حل مشکل بازیکنان ملی		
توجه به اهمیت نقش سفارت‌ها		

نگاه به ورزشکاران به مثابه دیپلمات‌ها	اقدامات ساختاری
توجه به فوتبال مدارس و دانشگاه‌ها	
تدوین، اجرا و نظارت بر نقشه دیپلماسی فوتبال	
تشکیل دپارتمان و واحد دیپلماسی فوتبال	
ایجاد پیوند استراتژیک نهاد ورزش با دیگر نهادها	
توجه به حکمرانی خوب در ورزش	
توجه به منافع ملی	
دوری از شخص محوری	
توجه به استقلال فوتبال	
استفاده از کارشناسان وزارت خارجه در فدراسیون‌ها	
توجه به اهمیت ادبیات و گفتمان سازی	
استفاده از نمادهای ملی در رویدادها	اقدامات فرهنگی و اجتماعی
انتخاب سفیر فرهنگی برای حضور در رویدادها	
اثر مثبت دادن هدایای فرهنگی به طرف‌های خارجی	
توجه به اهمیت حضور زنان در ورزشگاه	
ارائه الگوی مدون اخلاقی ورزشکاران	
آشنایی ورزشکاران با فرهنگ و خرده فرهنگ‌های کشورهای میزبان	
رعایت هنجارها توسط ورزشکاران	
توجه به اهمیت ارتباطات بین‌المللی در نقل و انتقال بازیکنان و مربیان	اقدامات مرتبط با تیم‌های اعزامی
توجه به نیازهای سرپرستان تیم‌های اعزامی	
افزایش تعامل و گرفتن بازخورد از تیم‌های اعزامی	
شبکه سازی بین ورزشکاران، مربیان تراز اول در کشور	
برخورد مناسب با افراد اعزامی	
ضرورت تهیه محتوای مورد نیاز در اعزام‌ها	
الزام رعایت پروتکل‌های بین‌المللی توسط ورزشکاران	
دنبال کردن اهداف تجاری سازی در فوتبال	اقدامات تجاری و اقتصادی
کمک به سرمایه گذاری برای کسب کرسی‌ها و میزبانی‌ها	

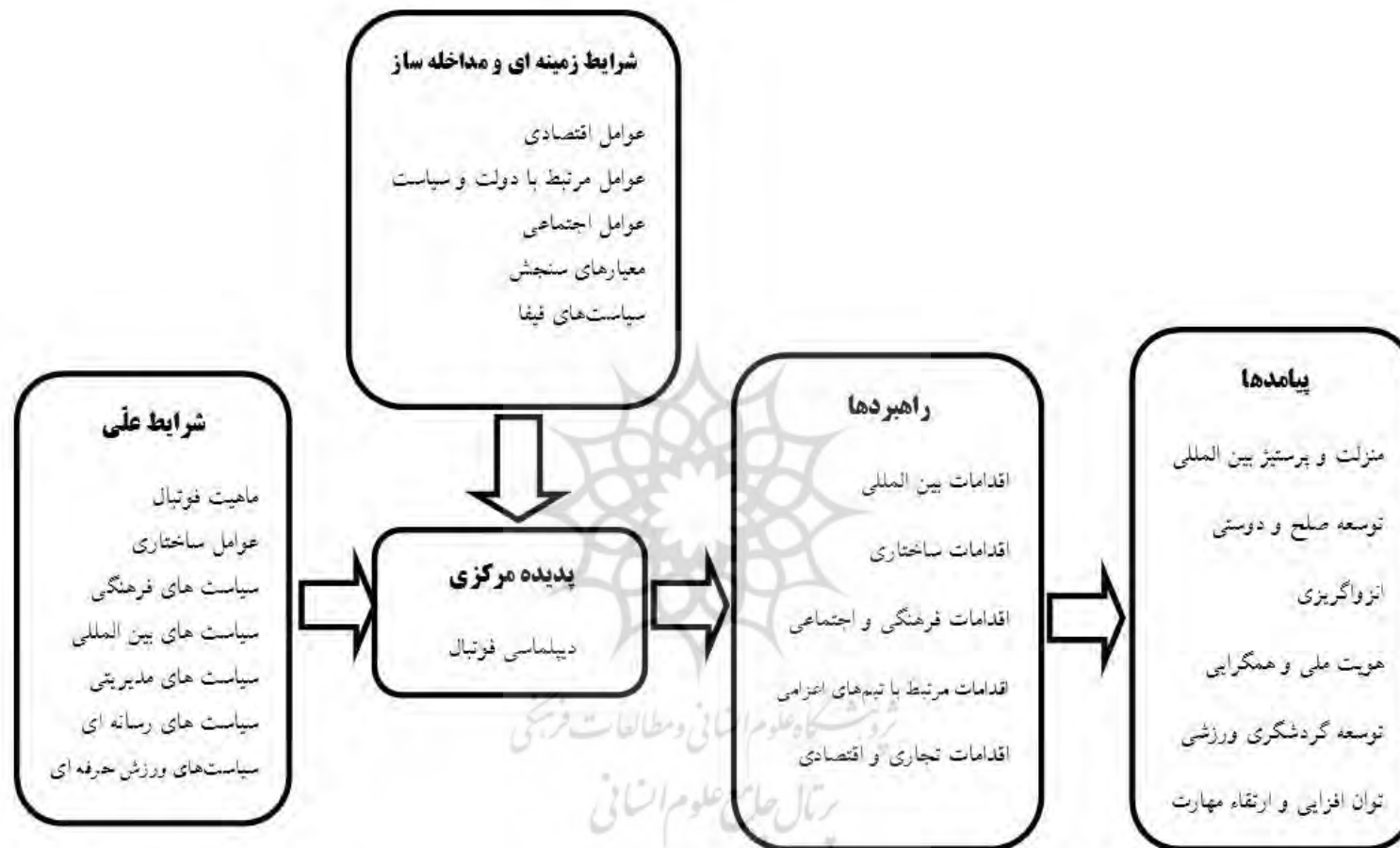
کمک به اشتغال زایی از طریق فوتبال		
توجه به جذب اسپانسرینگ		
جذب سرمایه گذاری خارجی		
اهمیت حضور برندهای معتبر		

براساس الگوی پارادایمی پژوهش حاصل از تحلیل نظرات مصاحبه شوندگان، دیپلماسی فوتبال پیامدهایی را در شش مقوله به دنبال خواهد داشت: (۱) منزلت و پرستیژ بین‌المللی؛ (۲) توسعه صلح و دوستی؛ (۳) انزواگریزی؛ (۴) هویت ملی و همگرایی؛ (۵) توسعه گردشگری ورزشی و (۶) توان افزایی و ارتقای مهارت.

جدول ۴: پیامدهای استخراج شده از داده‌ها

مفاهیم	کد محوری	کد انتخابی
جلب احترام دیگر کشورها	منزلت و پرستیژ بین‌المللی	پیامدها
قرار گرفتن در میان کشورهای موفق		
کمک به کسب کرسی‌ها به عنوان اصل بحث دیپلماسی فوتبال		
دستیابی به میزبانی‌ها به مثابه استاندارد بودن و داشتن سطح توسعه مطلوب کشور		
دیده شدن و تصویر مطلوب از کشور		
توجه به برندینگ بین‌المللی		
استفاده از فوتبال به عنوان پیام آوران صلح و دوستی	توسعه صلح و دوستی	
ایجاد صلح و رفع منازعات و پرهیز از روحیه برتری نژادی		
کمک به کاهش تنش‌ها و ایجاد فضای صلح و دوستی		
اهمیت حضور زنان در مباحث صلح		
کاهش پیش فرض‌های غلط و تبلیغات منفی درباره ایران	انزواگریزی	
جلوگیری از پناهنده شدن احتمالی ورزشکاران		
جلوگیری از حق‌کشی ورزشکاران در عرصه‌های بین‌المللی		
کاهش فشارهای فدراسیون جهانی		
کاهش تأثیرات تحریم‌های سیاسی بر فوتبال		

کمک به حضور فعال در ابر رویدادها		
کمک به برگزاری بازی‌های دوستانه		
تحکیم و تقویت هویت ملی	هویت ملی و همگرایی	
ارتقاء اتحاد، همبستگی و انسجام ملی		
ترویج و ایجاد فضای گفت‌وگو		
نمایش ضرورت اجماع رهبران و نخبگان		
کاهش مرزهای قومی، مذهبی و تعصبات قومی و زبانی کشورها		
افزایش غرور و عرق ملی		
ارتقاء رونق اقتصادی		توسعه گردشگری ورزشی
تشویق و ترغیب برای احیا و حفظ سنت‌های فرهنگی		
ایجاد فرصت‌های شغلی جدید		
تقویت روحیه‌ی اجتماعی، میراث ملی و هویت جامعه		
باعث شهرت فرهنگی و اجتماعی کشور		
ارتقاء اثرگذاری در صورت تسلط به زبان بین‌المللی	توان افزایی و ارتقاء مهارت	
توجه به مهارت ارتباطی با طرف خارجی		
ارتقاء قابلیت سرپرست تیم		
برگزاری دوره های آموزشی ملی و بین‌المللی		
دارا بودن صلاحیت نمایندگی کشور		
داشتن تحصیلات دانشگاهی		

شکل ۱: پارادایم کدگذاری محوری دیپلماسی فوتبال ایران

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل دیدگاه مشارکت‌کنندگان پژوهش پیرامون موضوع دیپلماسی فوتبال منتج به پیدایش یک الگوی کیفی شد که عوامل آن به قرار زیرند:

۱. عوامل علی

چنان که در نتایج بیان شد، عوامل علی شامل هفت مقوله بود: (۱) ماهیت فوتبال؛ (۲) عوامل ساختاری؛ (۳) سیاست‌های فرهنگی؛ (۴) سیاست‌های بین‌المللی؛ (۵) سیاست‌های مدیریتی؛ (۶) سیاست‌های رسانه‌ای و (۷) سیاست‌های ورزش حرفه‌ای.

ترابی و دیگران (۱۳۹۴) فوتبال را یک صنعت درآمدزا می‌دانند و بیان می‌کنند که امر معقول و اندیشیده شده‌ای است که دولت‌ها بدان مبادرت دارند. ورکیانی (۱۳۸۵) در پژوهش خود ابراز می‌کند که از دهه ۱۹۶۰، اقتصاد و ورزش به مدد گسترش رسانه‌ها با یکدیگر به تعامل پرداختند و روند مرسوم به «تجاری شدن» شکل نوینی به خود گرفت. این تعامل برای هر دو نهاد اقتصاد و ورزش سودمندی‌های متقابلی را به همراه داشت؛ اقتصاد به کمک مخاطب پرشمار در عرصه ورزش، بازار مناسبی برای معرفی و تبلیغ فراورده‌های خود به دست آورد و ورزش نیز توانست با بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی با افزایش توانمندی در بخش زیرساخت‌ها و رشد و گسترش کمی و کیفی، وضعیت اقتصادی ورزشکاران را متحول کند و فضای جدیدی به نام «حرفه‌ای شدن» از این طریق شکل بگیرد. نتایج پژوهش نشان داد که سیاست‌های ساختاری می‌تواند بر وضعیت دیپلماسی در فوتبال تأثیر بگذارد. در این راستا ساختار دولتی فوتبال که در نتیجه وجود مدیران دولتی موقت و دریافت پول از دولت منجر به رویکرد حفظ وضعیت از سوی مدیران شده، انگیزه پیشرفت و تدوین برنامه‌های بلندمدت و درآمدزایی را از بین می‌برد. علی‌دوست و همکاران (۱۳۹۲) دولتی بودن باشگاه‌ها را به عنوان معضل فوتبال بیان نمودند. ریسک‌پذیری مدیران، داشتن قدرت چانه‌زنی، توانایی داشتن ارتباطات بین‌المللی، آشنایی مدیران با دیپلماسی، ثبات مدیریتی در فوتبال، حمایت لازم از نخبگان ورزشی، متخصص و آشنا با ورزش جهانی، عملکرد علمی و سلیقه‌ای عمل نکردن و عملگرا بودن مدیران نیز از دیگر عوامل عدم وجود برنامه برای به کارگیری دیپلماسی و ارتقای فوتبال کشور به شمار می‌روند. رضایی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود دولتی بودن باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال را موجب ایجاد ملاحظات سیاسی و متعاقب آن، عدم پیگیری حقوق مشروع باشگاه توسط مدیران عالی می‌دانند. به طور کلی انتخاب مدیران دولتی با نگرش سیاسی توأم است و به دنبال آن با اندیشه حفظ

موقعیت شغلی خود سعی بر اعمال رفتارهای سیاسی محافظه کارانه تری خواهند داشت. نبود اتحادیه‌های قوی و فعال صنفی باشگاه‌ها در صنعت فوتبال ایران نیز از موانع تحقق دیپلماسی فوتبال در کشور است. نادری نسب و همکاران (۱۳۹۰) وابستگی شدید به منابع دولتی، نبود نگرش بنیادین در نزد مدیران، کمبود نیروی انسانی متخصص، ارتباطات بین‌المللی ضعیف فدراسیون فوتبال، عدم استقلال فدراسیون، مدیریت ضعیف، فقدان تحقیقات علمی، فقدان شایسته‌سالاری در انتصابات مدیران، فقدان برنامه، فقدان ثبات و محدودیت بخش رسانه‌ای را از ضعف‌های فوتبال مشترک نیوزلند و چین با ایران نام برده‌اند.

از سوی دیگر، فوتبال به عنوان یک ورزش رسانه‌ای با دارا بودن ویژگی‌هایی مانند کم هزینه بودن، غلبه و جبهه سیاسی، جهانی شدن فوتبال، فوتبال به عنوان یک صنعت رقابتی، جذابیت فوتبال و تعداد بالای هواداران زمینه حضور خود را در عرصه‌های جهانی و بین‌الملل ایجاد محرز کرده است. بیشتر مردم اعتقاد دارند که ورزش نقش‌ها و کارکردهای مهمی را در روابط بین‌المللی و صلح جهانی ایفا می‌کند. اما واقعیت‌های ورزشی به ندرت با ایده‌آل‌های آن پیوند دارد. در این راستا لورمور و بودر (۱۳۹۱) ارتباط بین دیپلماسی و ورزش را متقابل می‌دانند. زرگر (۱۳۹۴) اذعان می‌کند که دولت‌ها از دیپلماسی ورزش برای فشار آوردن بر دیگر کشورها استفاده می‌کنند. البته در ادامه می‌افزاید نباید در تأثیرگذاری ورزش زیاد مبالغه کرد، ولی می‌توان از ورزش به عنوان نوعی واسطه یا کاتالیزور نام برد. در واقع، دیپلماسی ورزش نقش تسریع کننده دارد - شاید خود عامل مستقیمی نباشد. این دیپلماسی می‌تواند با اراده رهبران سیاسی منجر به بهبود روابط و هرگونه تصمیم در زمینه شکل و ماهیت روابط شود و روابط دوستانه را بین کشورها برقرار نماید.

۲. عوامل زمینه‌ای

شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گری که در ارتباط با وضعیت موجود دیپلماسی فوتبال در این پژوهش شناسایی شد شامل پنج مقوله زیر بود: (۱) عوامل اقتصادی؛ (۲) عوامل مرتبط با دولت و سیاست؛ (۳) عوامل فرهنگی - اجتماعی؛ (۴) معیارهای سنجش و (۵) سیاست‌های مرتبط با فیفا.

اصحاب علوم اجتماعی از هنگامی که فوتبال پیش از پیش و مستقیماً با صنعت کالا، خدمات و تبلیغات ارتباطات تنگاتنگی پیدا نمود و نهادهای سیاسی و اجتماعی به صورت‌های گوناگون آن را جهت نیل به اهداف خود به خدمت گرفتند، از آن به عنوان مسئله‌ای قابل اعتنا در ارائه انواع تحلیل‌های جامعه‌شناختی استفاده کردند؛ از زمانی که به تعبیر «بورديو» این ورزش به میدان رقابت بر سر قدرت تبدیل گردید و در عملی به ظاهر غیرسیاسی دائماً حضور سیاست و سیاست‌مداران دیده شد. در عصر حاضر، فوتبال در

زندگی افراد رسوخ کرده و از ویژگی منحصر به فردی برخوردار است. این ورزش به دلیل جذابیت ویژه و گستردگی فوق العاده، پرطرفدار، پربیننده‌ترین و پرشارکت‌ترین فعالیت ورزشی و به عنوان ورزشی‌ترین ورزش شناخته می‌شود؛ به گونه‌ای که به پدیده‌ی فراگیر و جهانی مبدل شده است و نمی‌توان برای آن حد و مرزی قائل شد. همچنین فوتبال به دلیل برخورداری از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، به شکل کامل از حالت بازی ساده خارج و این امر دلیل ارتقای جهانی آن است. این موضوع فرصت مناسبی برای اعمال عوامل فرهنگی - اجتماعی در دیپلماسی فوتبال فراهم نموده تا به راحتی بتوانند با جامعه جهانی ارتباط برقرار نمایند. از سوی، فلیپ و همکاران (۲۰۰۸) حضور در ورزش را نشانه تمدن و سلامتی و شادکامی یک کشور می‌دانند. فدایی و همکاران (۱۳۹۵) اقدامات رایج دولت‌ها برای مشارکت در ورزش را جهت سلامت جامعه و توسعه اقتصادی - اجتماعی می‌دانند. ملکوتیان (۱۳۸۸) بیان می‌کند که ورزش از طریق ارزش‌های انسانی و همبستگی ملی و افزایش مشارکت مورد توجه است و در زمان برگزاری رویدادهای ورزشی مورد استفاده قدرت‌ها قرار می‌گیرد.

نتایج پژوهش حاضر، عوامل اقتصادی را نیز از جمله عوامل موثر بر دیپلماسی فوتبال شناسایی نمود. انورالخولی (۱۳۸۱) می‌نویسد: «ورزش‌های پرطرفداری که یک نوع بازی هستند، در عین حال یک فعالیت تجاری هم محسوب می‌شوند. فوتبال که از لحاظ اقتصادی پول‌های زیادی در آن وجود دارد، می‌تواند در توسعه روابط و صلح نقش ایفا نماید». دابسون و گدارد (۲۰۰۱) اذعان دارند که اقتصاددانان به دو دلیل توجه ویژه‌ای به فوتبال دارند: نخست آن که فوتبال به یک صنعت جهانی میلیاردی تبدیل شده است و دوم این که ملاحظات اقتصادی - سیاسی در فوتبال وجود دارد؛ به طوری که امروزه از فوتبال به عنوان ابزاری برای ارتقای قدرت ملت‌ها و وضعیت بین‌المللی استفاده شده است. کوکلی (۱۳۹۳) عقیده دارد که شرکت‌های خصوصی هرساله میلیون‌ها دلار خرج می‌کنند تا از لحاظ مالی، حامی فعالیت‌های ورزشی باشند - هزینه‌ای را که خرج حمایت از فعالیت‌های ورزشی می‌کنند، سه برابر بیشتر از هزینه‌ای است که برای هنر، فستیوال‌ها، نمایشگاه‌ها و جاذبه‌های ایالات متحده می‌کنند. نادریان (۱۳۹۱) به نقل از تبرگ می‌نویسد: «چنانچه فعالیت‌های ورزشی به مثابه یک کالای سرمایه‌ای و بادوام در جامعه تلقی شود، نتایج آن باید بر ظرفیت تولیدی جامعه آشکار گردد و اثرات مثبت و سودمند آن مشاهده شود». در جام ملت‌های آسیا در سال ۲۰۰۷ میلادی که رقابت‌های رشته فوتبال در کشورهای تایلند، مالزی، اندونزی و سنگاپور برگزار گردید، تصور می‌شد از لحاظ تجاری بین این کشورها اختلاف بوجود آید. در حالی که نه تنها اختلافی رخ نداد، بلکه باعث نزدیک شدن این کشورها به یکدیگر شد. در جام جهانی‌ها نیز کشورهای منطقه و فرمانطقه‌ای وارد روابط و مشارکت‌های اقتصادی می‌شوند. بنابراین، در کشور ما صنعت فوتبال به نداشتن

بودجه لازم، سودآوری اقتصادی، سرمایه گذاری برای رویدادهای بین‌المللی، اهمیت ندادن به شیوه‌های درآمدزایی به دلیل دولتی بودن اقتصاد و آماده نبودن زیرساخت مناسب سرمایه‌گذاری از عوامل اقتصادی است که مدنظر مسئولان قرار نگرفته است.

دیگر نتایج پژوهش نشان داد که عوامل مرتبط با عوامل حقوقی و قانونی، در زمینه دیپلماسی فوتبال کشور به شمار می‌رود. از سوی دیگر، اسمعیلی (۱۳۹۴) بیان می‌کند که هر پدیده در حال وقوعی نمی‌تواند خارج از قانون و سیاست‌های کلان یک جامعه رخ بدهد. این شرایط را می‌توان با عنوان «عوامل قانونی» دسته‌بندی کرد. تحلیل دیدگاه مشارکت‌کنندگان به استخراج عوامل قانونی انجامید که در دیپلماسی فوتبال تأثیرگذارند و زمینه‌ساز بخشی از محدودیت موجود هستند. بررسی مشکلات مرتبط با این حوزه در کشور نشان می‌دهد که قوانین و مقرراتی هستند که نخست در شرایط متفاوت تاریخی و اقتضائات زمانی تدوین شده و در نتیجه تحت تأثیر و متناسب با همان شرایط هستند. دوم، مراجع بسیار متعددی خود را دارای صلاحیت حقوقی و قانونی و فنی برای قانونگذاری رسانه‌ای می‌دانند. سوم، میزان اقتدار این مراجع و مصوبات آنها متفاوت و مشکل‌آفرین است. چهارم، در خصوص موضوعاتی واحد، مقرراتی متفاوت و پراکنده حکومت می‌کند و پنجم اینکه قوانین موجود متناسب با تحول فناوری‌های نوین نیستند. این خلاها و محدودیت‌های قانونی، مشکلاتی را برای فعالیت دیپلماسی فوتبال در عرصه داخلی و بین‌المللی ایجاد کرده است. وضع قانون، عدم امکان حضور در تبلیغات بازرگانی ورزشکاران بر خلاف تمام دنیا، انحصاری بودن صدا و سیما، عدم تدوین قوانین حمایتی از حق پخش و درآمدزایی و استقلال باشگاه‌ها، خصوصی نکردن باشگاه‌ها، عدم صدور مجوز برای احداث شبکه تلویزیونی باشگاه‌ها، خلاهای قانونی در ورزش کشور هستند که راه‌های درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال را محدود می‌کند و موجبات وابستگی بیشتر آنها را به دولت فراهم می‌نمایند.

معیارهای سنجش در فوتبال نشان دهنده آن است که مسائل و مشکلات پیش روی اجرای دیپلماسی فوتبال منجر به استفاده اندک از دیپلماسی فوتبال در کشور شده است. از دیدگاه کوکلی (۱۳۹۱) نظریه پردازان و فعالیت‌های ورزشی به عنوان وسایل فرهنگی برای توسعه و پیشرفت، «برج‌های دیدبانی» ایدئولوژیکی را در ذهن مردم سراسر دنیا شرح داده‌اند. صباغیان (۱۳۹۴) اعتقاد دارد که ورزش‌های بین‌المللی یک عرصه مناسب برای حکومت‌ها به منظور نشان دادن برتری خود بر دیگران در شکل قدرت ورزشکاران یا ایدئولوژی نظام سیاسی آنها فراهم کرده است. عسگریان (۱۳۹۵) اذعان می‌کند که فراگیر شدن فوتبال و اهمیت جایگاه آن در مناسبات بین‌المللی، توجه فراوانی را از ناحیه دولت‌ها متوجه این پدیده ساخته است. مسابقات مختلف قاره‌ای و جهانی و در رأس همه آنها بازی‌های جام جهانی به عرصه رقابت ورزشکاران

برگزیده ملت‌ها تبدیل شده است و از این رهگذر، علوم و فنون مختلفی در فوتبال به کار گرفته شده‌اند. موفقیت کشورها در میادین بین‌المللی ورزشی علاوه بر تأثیرات اجتماعی و اقتصادی، نمادی از ثبات و توانمندی‌های همه جانبه آن کشورها محسوب می‌شود و یکی از علل سرمایه‌گذاری بالای کشورها در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای از این مورد نشأت می‌گیرد.

نتایج پژوهش نشان داد که عوامل مرتبط با دولت و سیاست، مانعی در زمینه دیپلماسی فوتبال کشور به شمار می‌رود. التیامی‌نیا و عزیزآبادی (۱۳۹۴) در پژوهش خود اذعان دارند که نظام سازمان ملل به حمایت معتقدان به ارزش‌های تربیتی ورزشی، برای همراه ساختن نهادهای ورزشی خصوصی و دولتی به منظور ایجاد باور در نقش حیاتی ورزش در بهبود سلامت بشریت، حفظ پیشرفت‌های انسانی و صلح پایدار نیازمند است. یکی از نگرانی‌های دولت، هدایت جریان‌های سیاسی در فوتبال است. از این رو، گره‌ها (۱۳۸۳) به نقل از کریستیان برومبژره می‌نویسد: «استادیوم‌ها که در دهه اخیر محل بروز نارضایتی‌های مهمی بوده‌اند، به دقت تحت نظر هستند. استادیوم‌ها محل نگرانی اند». صدیق (۱۹۹۸) می‌گوید شاید یکی از دلایل اشتیاق زیاد به فوتبال در ایران، این باشد که فوتبال به ایرانیان این اجازه را می‌دهد که خودشان را با بقیه جهان مقایسه کنند. آنان به این صورت می‌توانند بخشی از جهان باشند. زارع و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود عوامل زمینه‌ای مقایسه‌ای کشورهای دیگر را این گونه بیان می‌کنند: در اسپانیا ساختار نامناسب باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال، فقدان قوانین و مقررات مرتبط مالی و اقتصادی و حق پخش رسانه‌ای و حامیان مالی. در مورد پرتغال هم می‌نویسند: بررسی‌ها نشان می‌دهد باشگاه‌ها نیاز به حمایت دولت دارند. در مورد مکزیک نیز محیط سیاسی و بی‌ثباتی اقتصادی را گزارش کرده‌اند. از سوی دیگر، حکومت‌ها از سازمان‌های غیردولتی ورزشی به عنوان ابزار در روابط بین‌المللی با دیگر کشورها استفاده می‌کنند و برای این کشورها ورزش همانند یک ابزار سیاسی به شمار می‌رود که توسط کشورهای کمونیستی به وفور استفاده شده است.

نتایج پژوهش از تأثیرگذاری سیاست‌های فیفا در دیپلماسی فوتبال کشور حکایت دارد. فیفا به عنوان سازمان ورزشی که اعضای آن بیشتر از اعضای سازمان ملل است، توانایی‌های ویژه‌ای در روابط بین‌المللی دارد. ملکوتیان (۱۳۸۸) باور دارد که قدرت‌های جهانی، ورزش را همچون سازمان بین‌المللی از قبیل سازمان ملل متحد در تسخیر خود گرفته‌اند و ورزش به وسیله‌ای در جهت گسترش هژمونی و سلطه جهانی آن‌ها تبدیل گردیده است. از سوی دیگر، برگزاری مسابقات جهانی منافع مستقیم برای این قدرت‌ها دارد. این امر از نقش قدرت‌های بزرگ در تعیین مکان و کشور بازی‌هایی مانند جام جهانی و غیره آشکار است. این نکته در هنگام پذیرش پکن به عنوان مکان برگزاری بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ که چین به سرعت در حال

تبدیل شدن به یک کشور باز و میانه رو است، نشان از بده و بستن‌های سیاسی است. یوسفی و همکاران (۱۳۹۵) چارچوب آمادگی درخواست میزبانی رویدادهایی که حداقل یک سال با سخت‌گیری‌های خاص طول می‌کشد، رقابت شدیدی بین کشورهای و شهرهای مختلف برای کسب میزبانی‌ها ایجاد می‌کند. تبعیض‌های صورت گرفته از سوی کنفدراسیون آسیا با فوتبال ایران در سال‌های اخیر نشانگر ضعف دیپلماسی فوتبال و همچنین روابط سیاسی موجود در ساختار بین‌المللی فوتبال است.

۳. راهبردها

بر اساس نتایج پژوهش، دستیابی به وضعیت مطلوب دیپلماسی فوتبال نیازمند به کارگیری راهبردهایی است که در پنج مقوله می‌توان آنها را دسته‌بندی کرد: (۱) اقدامات بین‌المللی؛ (۲) اقدامات ساختاری؛ (۳) اقدامات فرهنگی - اجتماعی؛ (۴) اقدامات مرتبط با تیم‌های اعزامی و (۵) اقدامات تجاری و اقتصادی. به اعتقاد مشارکت‌کنندگان پژوهش، بهبود وضعیت دیپلماسی فوتبال و رسیدن به وضعیت مطلوب نمی‌تواند بدون اقدامات دولت در زمینه روابط بین‌الملل، تیم‌های اعزامی و ساختارهای مرتبط با فوتبال صورت گیرد. لذا فراهم سازی زیرساخت‌ها، اصلاح ساختار فدراسیون فوتبال، تدوین خط و مشی‌های بین‌المللی و بهبود ضمانت اجرایی این برنامه‌ها از جمله اقدامات اصلی دولت در این زمینه گزارش شده است. بخش دیگری از ساز و کارهای رسیدن به وضعیت مطلوب دیپلماسی فوتبال، به تیم‌های اعزامی مربوط می‌شود که انجام امور مشخصی را متعهد می‌شوند. در نظر گرفتن این امور کمک می‌کند که طرفین، ضمن انتخابی بهتر به وظایف و مسئولیت‌های خود در قبال یکدیگر و جامعه نیز آگاه باشند. به گفته چلادوری (۱۹۸۴) میزان رضایت ابراز شده از سوی ورزشکاران درباره عملکردشان با نحوه تعاملات در تیم گره خورده است. از این رو، حفظ رضایت ورزشکاران در طول رقابت‌ها به درک ورزشکار از عملکردش و نوع تعاملات با افراد مهم مانند مربی و هم تیم‌ها بستگی دارد. نوروزی (۱۳۹۵) در پژوهش خود اذعان می‌کند که ورزشکاران به عنوان مهم‌ترین و با ارزش‌ترین اجزای هر تیم، مهم‌ترین مزیت رقابتی و کمیاب‌ترین منبع قلمداد می‌شوند که در صورت هر نوع تبعیضی در برابر آن‌ها رضایت‌شان را با مشکل مواجه خواهد کرد. همچنین اقداماتی در راستای توسعه فرهنگی و اجتماعی مورد نیاز است. این ساز و کارها می‌توانند با ایجاد تحول و خلق ارزش‌ها، روابط اخلاقی و هنجارهای متناسب با جامعه ایران، زمینه‌های لازم را برای این پدیده فراهم سازند. در این راستا، آموزش‌های دیپلماتیک برای گروه‌های هدف حایز اهمیت بسزایی است. ساداتی (۱۳۸۸) بر این باور است که مطلب قابل تأمل درباره ورزشکاران، مقام‌های قهرمانی کسب شده آن‌ها و همچنین اخلاق و رفتارشان است، زیرا ورزشکاران به عنوان نمایندگان یک کشور حتی در جنبه‌های ملی

و سیاسی به حساب می‌آیند. شناخت نیاز ورزشکاران و برانگیختن آنان با تکیه بر همین نیازها، شکوفا ساختن استعدادهای آنان و نتیجه‌گیری از تلاش‌های خود و گروه ورزشکاران، مربیان را ملزم به شناخت مسائل آنان خواهد ساخت. انورالخولی (۱۳۸۱) بیان می‌کند برخی از کشورها از ورزشکاران و مربیان برجسته خود که شهرت جهانی دارند، به عنوان دیپلمات یا فرستاده خود در هیأت‌های بین‌المللی یا به عنوان سفیر سیار استفاده می‌کنند. حتی وزارت خارجه آمریکا برای تأمین هزینه سفرهای این دیپلمات‌های ورزشی اعتبارات مالی تخصیص می‌دهد. جمهوری خلق چین نیز با قهرمانان تنیس روی میز خود به همین نحو عمل می‌کند. صباغیان (۱۳۹۴) در پژوهش خود اذعان می‌کند که وزارت خارجه ژاپن از فوتبال برای غلبه کردن بر کلیشه‌های امپریالیستی استفاده کرده است. وزارت خارجه آمریکا از ورزش به منزله ابزاری دیپلماتیک جهت متحدسازی به طور تهاجمی بهره برده است. جمهوری خلق چین از زمان تأسیس از ورزشکاران به منزله یک ابزار دیپلماتیک با تأکید بر این که اول دوستی، بعد رقابت استفاده کرده است.

مرادی (۱۳۸۸) در تحقیق خود عامل بازدارنده سرمایه‌گذاری خارجی در فوتبال کشور را به سه دسته تقسیم کرده است: ساختار اقتصادی و مشکلات مربوط با آن - که مهم‌ترین موانع ولی خارج از ساختار فوتبال کشور و فراتر از آن است؛ ساختار صنعت ورزش کشور و صنعت فوتبال کشور.

به طور کلی، فدراسیون فوتبال باید با شناسایی ماهیت و ضرورت دیپلماسی در فوتبال، راهبردهایی متناسب با اهداف دیپلماتیک را تدوین و اجرا نماید. در این راستا، آن چه در این پژوهش نیز به دست آمد این است که یک راهبرد واحد در زمینه دیپلماسی فوتبال، برای بهره‌گیری از دیپلماسی در فوتبال مناسب نیست و تمامی دستگاه‌هایی که به نوعی با فوتبال در ارتباط هستند باید متناسب با نیازهای موجود در عرصه بین‌المللی و حتی ملی خود به تدوین راهبرد کمک نمایند. همچنین جهت اطمینان از این موضوع، به طور مرتب این راهبرد ها را نظارت و ارزیابی نمایند.

۴. پیامدهای دیپلماسی فوتبال

بر اساس نتایج این پژوهش، دیپلماسی فوتبال در وضعیت موجود و مطلوب آن می‌تواند پیامدهای شش‌گانه‌ی زیر را به دنبال داشته باشد: (۱) منزلت و پرستیژ بین‌المللی؛ (۲) توسعه صلح و دوستی؛ (۳) انزواگریزی؛ (۴) هویت ملی و همگرایی؛ و (۵) توسعه گردشگری ورزشی و (۶) توان افزایی و ارتقای مهارت.

ادیبی و انصاری (۱۳۸۷) اذعان دارند فوتبال به عنوان یک پدیده جامعه‌شناختی، نشان‌گر ورود افراد به شبکه روابط اجتماعی است. این ورزش عرصه ظهور رفتارها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و بازنمایی‌هایی معنادار

قرن بیست و یکم عنوان می‌باشد. این پدیده چند بعدی، آن چنان در متن زندگی انسان‌ها رسوخ و نفوذ نموده که امروزه می‌توان باتوجه به نگرش و فعالیت‌های ورزشی افراد، طرز تفکر، سبک زندگی و میزان سرمایه اجتماعی افراد را باز شناسی و از روی رفتارها و فعالیت‌های ورزشی، سایر فعالیت‌های حیات زندگی اجتماعی را پیش‌بینی و به وسیله آن وفاق و همبستگی اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو، با رویکردی جامعه‌شناسانه و تحلیل بازی‌ها و ورزش‌ها، می‌توان بخش عمده‌ای از ویژگی‌های افراد و جامعه‌ای که ورزش‌ها در آن پدیدار شده‌اند را باز شناخت. بدین جهت، ورزش یک موضوع ساده که در حوزه زندگی خصوصی یک فرد بازی می‌شود نیست؛ بلکه مسئله‌ای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و دیپلماتیک است. با ظهور و گسترش جهانی شدن، بازیگران جدیدی همچون سازمان غیردولتی، شرکت‌های چند ملیتی، سازمان‌های بین‌المللی و حتی شخصیت‌های با نفوذ ظهور یافته‌اند. یکی از این بازیگران، ورزشکاران و دست‌اندرکاران حوزه ورزش هستند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که فوتبال اغلب به منظور ابزاری برای دیپلماسی، ایدئولوژی، ملت‌سازی، توسعه صلح و دوستی و دسترسی به عرصه بین‌الملل و کسب منافع تجاری اقتصادی مطرح می‌شود. از سوی دیگر، استفاده از بازیکنان و مربیان مشهور در عرصه بین‌المللی، موضوعی است که می‌تواند برای رفع معضلات و مشکلات با دیگر کشورها مورد استفاده قرار گیرد. بر اساس نتایج، دیپلماسی فوتبال با پتانسیل‌هایی که دارد، می‌تواند دستیابی به اهداف عرصه بین‌المللی، اقتصادی برای بهره‌گیری در راستای منافع ملی را میسر سازد و از این رهگذر موجب توسعه و تعامل بین‌المللی و اقتصادی کشور گردد. فوتبال از طریق مطرح کردن ارزش‌های جدید اجتماعی، پا به عرصه دانش اقتصاد و هنر نیز گذاشته است. جذابیت‌های پیدا و پنهان ناشی از این تحول، موجب برانگیختن احساسات و به وجود آمدن گرایش‌های خاص در بین تمامی جوامع نسبت به رویدادهای ورزشی شده است. بیدالله خانی و حجازی (۱۳۹۶) اذعان دارند که جهان به یک بازار بزرگ تبدیل شده است. پیش رفتن سریع به سوی جهانی شدن بدان معنی است که هر کشور، شهر و منطقه باید به سهم خود در بازار مصرف جهانی، در زمینه کسب و کار، اوقات فراغت، صنعت توریسم، کارآفرینی، دانشجویان، رویدادهای بین‌المللی و ورزشی، رویدادهای تجاری- فرهنگی و ... به رقابت پردازد و مردم نقاط مختلف دنیا را به خود جلب کند. در همه حوزه‌های اشاره شده فوتبال پتانسیل لازم را برای عملیاتی کردن آن‌ها را دارد. محرم زاده (۱۳۸۵) اذعان می‌کند افراد و فرهنگ‌ها در رخدادهای ورزشی در صلح به یکدیگر می‌پیوندند. به باور رونی (۲۰۱۲) یکی از نقش‌های مهم فوتبال در روابط بین‌الملل، نقش دیپلماسی عمومی است. بدین سان این ورزش فعالیتی برای همکاری و تعامل

بین‌المللی است. از این رو، در نظام بین‌الملل، کشورها به دنبال افزایش قدرت، ثروت، جایگاه و منزلت خود هستند و برای نیل به این اهداف از تمامی ابزارهای در دسترس استفاده می‌کنند.

از سوی دیگر، استفاده از دیپلماسی فوتبال برای مقاصد سیاسی و تأمین منافع ملی در این پژوهش مورد تأکید قرار گرفته است. میزبانی رویدادهای بین‌المللی و جهانی، ابزار مناسبی برای دستیابی به اهداف این نوع دیپلماسی است. دانیل (۲۰۱۴) می‌نویسد: «قطر با تصمیم فدراسیون فوتبال این شانس را پیدا کرد که میزبان پربیننده‌ترین رویداد ورزشی دنیا باشد». اصغرثانی و رنجکش (۱۳۹۳) اذعان دارند پیام قطر که تقریباً از دو دهه پیش شروع کرده بود، این بود که ما خواهان تغییر نگاه‌های منفی نسبت به کشورهای کوچک با جمعیت محدود و تبدیل آن به نگاه مثبت بودیم. علاوه بر این، قطر برای میزبانی بازی‌های المپیک ۲۰۲۰ نیز اقدام کرد. قطر برای بازی‌های آسیایی ۲۰۰۶، مبلغ ۲/۸ میلیارد دلار هزینه کرد که سومین رویداد بین‌المللی مهم ورزشی بعد از جام جهانی و بازی‌های المپیک به شمار می‌آید. قطری‌ها ۶۰ میلیون دلار برای پیراهن تیم بارسلونا هزینه کرد. همچنین ۳ میلیارد دلار برای آماده‌سازی و ۱۷ میلیارد دلار ساخت هتل‌ها برای جام جهانی در نظر گرفته شد. همانگونه که ال‌مولا- رئیس ارتباطات قطر- فلسفه رهبران قطری را چنین توصیف می‌کند: «ورزش راه مفید و سریعی برای شناساندن و فرستادن پیام و تبلیغی برای کشورمان به حساب می‌آید. وقتی صحبت از خاورمیانه می‌شود به تروریست می‌اندیشند. برای همین رهبران مملکتی می‌خواهند قطر از شهرت و محبوبیت در جهان برخوردار باشد».

به طور کلی، بر اساس عوامل به دست آمده در این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که حل مسائل و مشکلات مرتبط با دیپلماسی فوتبال، نیازمند طی کردن فرآیندهای تصمیم‌گیری دشوار و طولانی است که در دست گروه‌های ناهمگونی از ذی‌نفعان قرار دارد. علاوه بر این، پیچیدگی‌های خاص سیاسی مربوط به حکومت-داری، مسائل جامعه‌شناختی و مدیریت باعث شده که فوتبال و دیپلماسی نتوانند همگام با روندهای بین‌المللی همانند کشورهای دارای دیپلماسی فوتبال به پیش روند. در این میان، وابستگی بیش از حد فوتبال به دولت و وجود مشکلات ساختاری، حل مسئله دیپلماسی فوتبال را نیازمند همکاری بین قوا و نیز متولیان حوزه‌های مختلف اجرایی کشور ساخته است.

منابع

- ادواردس، آلان و اسکینر، جیمز. (۱۳۹۳). **تحقیقات کیفی در مدیریت ورزش**. فرشاد تجاری. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- ادیبی، حسین و انصاری، عبدالمعبود. (۱۳۸۷). **نظریه‌های جامعه‌شناسی**. چاپ سوم، تهران: نشر دانش
- استراس، آنسلم و کوربین، جولیت. (۱۳۸۵). **اصول روش تحقیق کیفی: نظریه‌مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها**. بیوک محمدی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- اسمعیلی، محمدرضا. (۱۳۹۴). **تاریخ تربیت بدنی و ورزش**. تهران: سمت
- اسلک، ترور. (۱۳۹۱). **تجاری سازی ورزش**. سیدمحمدحسین رضوی و سکینه نوبختی. مازنداران: نشر شمال پایدار
- اصغری ثانی، حسین. رنجکش، محمدجواد. (۱۳۹۳). «نقش عوامل نرم‌افزاری در تحول منزلت ملی قطر (۲۰۱۱-۱۹۹۵)». دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم. شماره ۲۵.
- التیامی، رضا و عزیزآبادی، مهدی. (۱۳۹۴). «نقش تبعی و تسریع‌کننده‌ی ورزش در فراهم کردن شرایط صلح در بین ملت‌ها». فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی. شماره ۲۲.
- انورالخوانی، امین. (۱۳۸۱). **ورزش و جامعه**. حمیدرضا شیخی. تهران: انتشارات سمت
- آزاد ارمکی، تقی. (۱۳۸۳). **نظریه‌های جامعه‌شناسی**. چاپ سوم، تهران: سروش
- آزاد ارمکی، تقی. (۱۳۸۱). «فوتبال: پارادوکس نوسازی». نامه علوم اجتماعی. شماره ۱۹.
- بیدالله‌خانی، آرش. حجازی، نصرالله. (۱۳۹۶). «شورای نوردیک و سیاست‌گذاری ساخت تصویر ملی و برندینگ بین‌المللی؛ دریچه خوشبختی به جهان معاصر». فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی. شماره ۲۲.
- بیژنی، مریم. (۱۳۸۴). «دیپلماسی در گذر زمان». اطلاعات اقتصادی - سیاسی. شماره ۲۲۱ و ۲۲۲.
- بهشتی، سیدصمد و رضایت، غلامحسین. (۱۳۹۴). **تحلیل داده‌های کیفی با نرم افزار ۱۰ Nvivo**. تهران: انتشارات سخنوران

- ترابی، تقی. (۱۳۹۴). «روش‌های نوین تأمین مالی باشگاه‌های فوتبال در کشورهای توسعه‌یافته و بررسی تطبیقی آن با کشورهای در حال توسعه». فصلنامه دانش سرمایه‌گذاری. شماره ۱۳.
- جلالی‌پور، حمیدرضا و محمدی، جمال. (۱۳۹۱). نظریه‌های متأخر جامعه‌شناسی. چاپ سوم، تهران: نشر نی
- دیلینی، تیم. (۱۳۸۸). نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی. به‌رنگ صدیقی. تهران: نشر نی
- رضایی، علی اکبر و زهره‌ای، محمدعلی. (۱۳۹۰). دیپلماسی فرهنگی نقش فرهنگ در سیاست خارجی و ارائه مدل راهبردی. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان
- ریتزر، جورج. (۱۳۷۹). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. محسن ثلاثی. چاپ چهارم، تهران: انتشارات علمی
- زارع، امین و همکاران. (۱۳۹۳). «شناسایی و رتبه‌بندی چالش‌های موجود در روند خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال کشور بر اساس مدل PEST». مدیریت ورزشی. شماره ۶.
- زرگر، افشین. (۱۳۹۴). «ورزش و روابط بین‌الملل: جنبه‌های مفهومی و تئوریک». فصلنامه علوم سیاسی. شماره ۱۱.
- ساداتی، سیدشهاب‌الدین. (۱۳۸۸). «ورزش از دیدگاه مکتب فرانکفورت». مجله گلستانه. شماره ۱۰۲.
- سیف‌اللهی، سیف‌الله. (۱۳۷۳). جامعه‌شناسی مسایل اجتماعی ایران. تهران: جامعه پژوهان سینا
- طبیبی، سیدجمال‌الدین. ملکی، محمدرضا. دلگشایی، بهرام. (۱۳۹۵). تدوین پایان‌نامه، رساله، طرح پژوهشی و مقاله علمی. تهران: فردوس
- صباغیان، علی. (۱۳۹۳). «دیپلماسی ورزش». مطالعات فرهنگ-ارتباطات. شماره ۳۱.
- عالم، عبدالرحمن. (۱۳۷۹). بنیادهای علم سیاست. چاپ ششم، تهران: نشرنی
- علیدوست، ام و همکاران. (۱۳۹۲). «تحلیل موانع فرهنگی و اجتماعی موثر بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در ورزش حرفه‌ای». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۰.
- فدایی، معصومه. عیدی، حسین. عباسی، همایون. (۱۳۹۵). «ارائه مدل غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش». مدیریت ورزشی. شماره ۸.

- فلیک، اووه. (۱۳۹۱). درآمدی بر تحقیق کیفی. هادی جلیلی. چاپ چهارم. تهران: نشر نی
- کرایب، یان. (۱۳۹۱). نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس. عباس مخبر. چاپ هفتم، تهران: نشر آگه
- کوکلی، جی. (۱۳۹۳). ورزش در جامعه ۱ و ۲. بهرام قدیمی. تهران: انتشارات بامداد کتاب
- کیوی، ریمون و کامپنهود، لوک وان. (۱۳۷۹). روش تحقیق در علوم اجتماعی. عبدالحسین نیک گهر. چاپ پنجم، تهران: نشر توتیا
- گرهارت، مارکوس. (۱۳۸۳). «ورزش و جامعه مدنی در ایران». فصلنامه گفت‌وگو. شماره ۴۲.
- لورمور، روگر و آدرین، بودر. (۱۳۹۶). ورزش و روابط بین‌الملل. نصرالله سجادی. چاپ دوم، تهران: نشر علوم ورزشی (حتمی)
- مارشال، کترین و ب. راس‌من، گرچن. (۱۳۸۱). روش تحقیق کیفی. علی پارسائیان و سید محمد اعرابی. چاپ دوم، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی
- محمدپور، احمد. (۱۳۹۲). روش تحقیق کیفی ضد روش. جلد دوم. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- محمدی، بیوک. (۱۳۹۰). درآمدی بر روش تحقیق کیفی. چاپ دوم، تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- محرم زاده، مهرداد. (۱۳۸۵). مبانی روانی- اجتماعی در تربیت بدنی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور
- ملکوتیان، مصطفی. (۱۳۸۸). «ورزش و سیاست». فصلنامه سیاست. دوره ۳۹، شماره ۲.
- نادری نسب، مهدی و همکاران. (۱۳۹۰). «تعیین رویکرد مناسب توسعه فوتبال جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با رویکردهای چند کشور منتخب». مدیریت ورزشی. شماره ۱۰.
- نادریان جهرمی، مسعود. (۱۳۸۹). مبانی جامعه شناسی ورزش. تهران: انتشارات بامداد کتاب
- نصیری، بهاره و بخشی، جهانگیر. (۱۳۹۱). بررسی مفهومی و نظری وفاق اجتماعی. چاپ دوم، تهران: پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

- نقدی، یزدان. (۱۳۹۲). «تحلیل عوامل اقتصادی موثر بر درآمد باشگاه‌های فوتبال (باشگاه‌های منتخب جهان)». دو فصلنامه - تخصصی اقتصاد و توسعه و برنامه ریزی. شماره ۱.
- نوروژی، رسول؛ موسوی، کیوان و فتاحی، فروغ. (۱۳۹۵). «طراحی مدل تبعیض در تیم‌های ورزشی». مدیریت ورزشی. شماره ۸.
- نیک گهر، عبدالحسین. (۱۳۷۱). مبانی جامعه‌شناسی. چاپ سوم، تهران: انتشارات رایزن
- ورکیانی، فرحناز. (۱۳۸۵). «جامعه‌شناسی ورزش در ایران». مجله رشد آموزش علوم اجتماعی. شماره ۲.
- وروانی، معصومه. (۱۳۸۶). «ورزش و گردشگری: سهم ناچیز ایران از توریسم ورزشی جهان». روزنامه ایران. شماره ۳۷۱۰.
- ویس، اتمار. (۱۳۸۹). مبانی جامعه‌شناسی ورزش. کرامت الله راسخ. تهران: نشر نی
- هولی‌هان، باری. (۱۳۸۵). «دخالت سیاست در ورزش تربیت بدنی و تفریحات». مجله رشد آموزش علوم اجتماعی. شماره ۲.
- یوسفی، بهرام؛ عیدی، حسین و کوشا، محمد. (۱۳۹۵). «بررسی زیرساخت‌های شهر تهران برای میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی مردان». مدیریت ورزشی. شماره ۸.
- Boniface, Pascal. (۲۰۱۲). **Football & Mondialisation**. Paris: Armand Colin
- Boniface, Pascal. (۱۹۹۸). **"Football as a Factor (and a Reflection) of International Politics"**. The International Spectator ۳۳,۴.
- Chelladurai, P. (۱۹۸۴). **"Discrepancy between Preferences and Perceptions of Behavior and Satisfaction of Athletes in Varying Sports"**. Journal of Sport Psychology. ۶(۱).
- De Bosscher V. De knop, Van Bottenburg, M, Shibi, S, & Bingham, J. (۲۰۰۹). **"Explaining International Sporting Success. An International Comparison of Elite Sport Systems and Policies in Six Countries. Sport Management Review"**. Elsevier, ۱۲(۳)

- Eden, Jon Theis. (۲۰۱۳). **Soccer & International Relations**. Canada: University of Ottawa.
- Kavetsos G., Szymanski. (۲۰۱۰). "National Well-Being and International Sport Events". *Journal of Economic Psychology*, ۳۱(۲).
- Kim, B.-C. (۲۰۰۱). **Sport, Politics, and the New Nation: Sport Policy in the Republic of Korea, ۱۹۶۱-۱۹۹۲**. Diss: The Ohio State University.
- Knott, B. Swart, k. Visser, W. (۲۰۱۵). "The impact of sport meaga-events on the quality of life for host city residents: reflections on the ۲۰۱۰ fifa world cup, Africa". *Journal of Hospitality. Tourism and Leisure* ۴(۱).
- Loy, Jihn. Booth, Douglas. (۲۰۰۴). **Social structure and social theory in Richard, Giulianotti**. Sport and Modern Social Theorists. Palgrave Macmillan.
- Jame, Riordan. Arnd, Kruger. (۱۹۹۹). **The International Politics of Sport in the Twentieth Century**. London: Taylor and Francis Group.
- Merkel, Udo. (۲۰۰۸). "The Politics of Sport Diplomacy and Reunification in Divided Korea". *International Review for the Sociology of Sport*, ۴۳(۳).
- Murray, Stuart. (۲۰۱۱). "Sports-Diplomacy: a Hybrid of Two Halves". *Journal Diplomacy & Statecraft*, Volume ۲۳, Issue ۳.
- Rooney, Paul. (۲۰۱۲). **Sport for evelopment and Peace: the case of Northern Lreland** Rosenau, James. **The National Interest**. *In The Scientific Study of Foreign Policy*. New York, MacMillan Press, ۱۹۶۱.
- Schuyt, T.; Smit, J.; Bekkers, B. (۲۰۰۰). "Constructing a Philanthropy-scale: Social Responsibility and Philanthropy". Vrije Universities, Department of Philanthropy, Faculty of Social Sciences, Amsterdam, the Netherlands.

- Winstanley, Katharine.l. (۲۰۱۰). "**Sport, (Middle) Power and Prestige:The Olympics and Canadian Identity**". Paper presented at the Canadian Political Science Association Conference, Concordia University, Montreal, QC, ۱-۳.

Designing the Model of Iran's Football Diplomacy Based on Grounded Theory

Davood Noori

Ph.D., student in Sports Sociology, Department of Sports Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran. Iran

Bahram Ghadimi

Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology Sport, Faculty of Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University. Tehran. Iran

Masoumeh Shojae

Ph.D., Associate Professor, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Alzahra University, Tehran. Iran

Received: 9 Jun. ۲۰۱۸

Accepted: 18 Jul. ۲۰۱۸

The study is to design a model of football diplomacy in Iran, which is based on the Grounded Theory and through interviews with ۲۳ managers, experts, faculty members, legislators and diplomats and media practitioners who use the Snowball method and selection of experts with maximum oscillation was done. The data were analyzed through three open, axial, and selective coding steps through Nvivo

۱۰ software. The findings, in three stages of coding, identified and categorized the main and secondary categories of football diplomacy: the causal conditions (football nature, structural factors, cultural policies, international politics, Management policies, media policies, professional sport policies); background conditions (economic factors, factors related to government and politics, cultural and social factors, measurement criteria and policies related to FIFA); strategies (international actions, structural actions, cultural and social actions, actions related to expedition teams, business and economic actions), and consequences (dignity and prestige International, development of peace and friendship, isolationism, national identity and convergence, and development of sport tourism, power generation and upgrading of skills). Finally, the paradigm and theoretical model of football diplomacy were formed, As a result of football diplomacy in Iran, according to Progressive constraints that have been affected by different conditions are far from reaching the desired and expected status. Therefore, the application of some strategies will be effective in achieving the desired situation and can somewhat have the desired outcomes for diplomacy.

Keywords: Football, Diplomacy, Football Diplomacy, FIFA and Grounded Theory

